

การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการจัดสรรงบประมาณด้านบริการสาธารณสุข
:กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาวเปรมจิต หงษ์อำไพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-232-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019178

1172/4059

AN ANALYSIS OF DETERMINANTS BUDGET ALLOCATION FOR PUBLIC HEALTH SERVICES
: A CASE STUDY OF THE OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

MISS PREMJIT HONGAMPAI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-232-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการจัดสรรงบประมาณด้านบริการสาธารณสุข
:กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

โดย

นางสาวเปรมจิต หงษ์อำไพ

ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

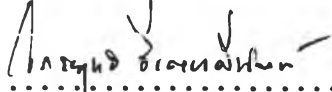
อาจารย์ ดร. โสติธิต มัลลิกะมาส

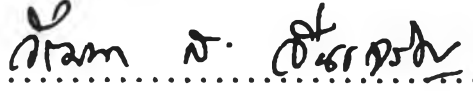
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไกรยท ชีรตยาดีนันท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. โสติธิต มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลนา สวรรณแสง จันเจริญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุมา อิชกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทีรณ พงศ์มณฑล)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เปรมจิต หงษ์อำไพ : การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการจัดสรรงบประมาณด้านบริการ
สาธารณสุข : กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (AN ANALYSIS OF
DETERMINANTS BUDGET ALLOCATION FOR PUBLIC HEALTH SERVICES : A CASE
STUDY OF THE OFFICE OF THE PERMANANT SECRETARY MINISTRY OF PUBLIC
HEALTH) อ.ปริญญา : อ.ดร.โสตถิธร มัลลิกะมาลี, 98 หน้า. ISBN 974-582-232-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดการจัดสรรงบประมาณ
ทางด้านสาธารณสุขในระดับจังหวัด และ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่อการจัดสรรงบประมาณ
นั้น ในการศึกษาครั้งนี้เน้นเฉพาะการวัดบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขในส่วนของสำนักงาน
ปลัดกระทรวง โดยศึกษาในระดับจังหวัดทุกจังหวัดในประเทศไทย ยกเว้นกรุงเทพมหานครใช้ข้อมูล
ปีงบประมาณ 2530 และ 2532 วิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) แบบ
Generalized Least-Squares Estimation

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานปลัด
กระทรวงสาธารณสุขในระดับจังหวัด คือ จำนวนผลผลิตของบริการ ได้แก่ จำนวนรายผู้ป่วยใน จำนวนครั้ง
ผู้ป่วยนอก จำนวนรายผู้ป่วยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในทิศทาง
เดียวกับการจัดสรรงบประมาณ โดยงบประมาณจะถูกจ่าย 179 บาทต่อหนึ่งรายของผู้ป่วยใน 56 บาทต่อ
หนึ่งครั้งของผู้ป่วยนอก และ 423 บาทต่อหนึ่งครั้งของผู้ป่วยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ที่มารับบริการ
นอกจากนั้นในการจัดสรรงบประมาณพบว่า เมื่อระดับรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1 บาทและจำนวนเตียงของ
สถานพยาบาลในกระทรวงอื่น ๆ เพิ่มขึ้น 1 เตียง จะทำให้งบประมาณถูกจัดสรรให้น้อยลง 38 บาทและ
41,489 บาท ตามลำดับ แต่สำหรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น 1 คนนั้น จะทำให้งบประมาณถูกจัดสรร
เพิ่มขึ้น 1.85 บาท แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การจัดสรรงบประมาณตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจัย
ต่าง ๆ ค่อนข้างต่ำ

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ เปรมจิต หงษ์อำไพ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา โสตถิธร มัลลิกะมาลี
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C360163 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD : DETERMINANTS / BUDGET / PUBLIC HEALTH

PREMJIT HONGAMPAI : AN ANALYSIS OF DETERMINANT BUDGET ALLOCATION FOR PUBLIC HEALTH SERVICE : A CASE STUDY OF THE OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : SOTHITORN MALLIKAMAS, Ph.D. 98 pp. ISBN 974-582-232-9

The Objective of this study is to identify the factors in allocation of health budget to provincial level and their impacts on the budget allocation. The study focuses particularly on the budget allocation of the Office of Permanent Secretary Ministry of Public Health for all provinces in Thailand except Bangkok. The data of the fiscal year B.E. 2530 and 2532 were used. Generalized Least Squares Estimation Technique, a regression method, is used in the analysis.

The study finds that the factors determining the allocation of budget of the ministry of public health at provincial level are the number of inpatients, the number of outpatient visits, the number of referred and/or neighboring-province patients. On average, an inpatient, an outpatient visit, and a referred and/or neighboring-province patients require $\text{฿ } 179,56,423$ in government subsidy respectively. In addition, one baht increase in average income will lead to $\text{฿ } 38$ decline in budget requirement while one bed increase in other ministry hospitals will result in $\text{฿ } 41,489$ budget reduction. But one person increase in population will need the budget increase of $\text{฿ } 1.85$ per head. Moreover, the responses budget allocation to changes in various factors are rather low.

ภาควิชา... เศรษฐศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิติศ..... พลวิท งามยิ่ง

สาขาวิชา... เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... ศศกน มลิกามส

ปีการศึกษา... 2535.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจากคณาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อ.ดร.โสภิตธร มีลลิกะมาส อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนติดตามความคืบหน้าของการทำวิทยานิพนธ์มา โดยตลอด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ไกรยุทธ ธีรตยาดี้นนท์ ประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อชกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตรีณ พงศ์มพัฒน์ ที่ได้เสียสละเวลา เป็นกรรมการสอบครั้งนี้ และที่ จะลืมไม่ได้ ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สมคิด แก้วสนธิ วั ฒ ที่ช่วย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองแผนงาน กองสาธารณสุขภูมิภาค กองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องข้อมูล ขอขอบคุณพี่อุทัย ที่ได้ให้คำแนะนำในเรื่องคอมพิวเตอร์ พี่แดง ที่ได้ให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวและเป็นกำลังใจด้วยดีมาตลอด พี่รังษี และพี่ศรี ที่ได้คำแนะนำที่มีประโยชน์รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนๆ และพี่ ๆ ทุกคนที่ไม่ได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

ท้ายสุดนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และ พี่ๆ น้องๆ ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ รวมทั้งเพื่อนๆพยาบาลจุฬา ตุ๊ก ฝน และจ๊กจั่น ที่เอื้อเฟื้อที่พักอาศัย หากคุณความดีที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ปรากฏอยู่ ผู้เขียนขอมอบให้ บิดา มารดา และอาจารย์ผู้ให้วิชาความรู้ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุก ๆ ท่าน ส่วนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

เปรมจิต หงษ์อำไพ

มกราคม 2536

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
ข้อสันนิษฐาน	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
นิยามศัพท์	8
2. ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. แนวคิดทางทฤษฎีและแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	
แนวคิดทางทฤษฎี	27
แบบจำลองเชิงทฤษฎี	29
แบบจำลองเชิงประจักษ์	32
ความหมายและข้อสันนิษฐานของตัวแปร	33
ขอบเขตการวิเคราะห์	39
ขั้นตอนในการวิเคราะห์	40
แหล่งข้อมูล	41
สถิติเบื้องต้นของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์	42
4. ผลการวิเคราะห์	47
ผลการวิเคราะห์ปัจจัย	47
การวิเคราะห์เชิงนโยบาย	53
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการศึกษา	60
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	68
ประวัติผู้เขียน	98

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 เงินงบประมาณเพื่อสุขภาพภาคีรัฐของประเทศไทยในทศวรรษที่ผ่านมา	10
1.2 เงินงบประมาณเพื่อสุขภาพในกระทรวงอื่นๆ นอกกระทรวงสาธารณสุข	11
1.3 เงินงบประมาณในการจัดบริการเพื่อสุขภาพของภาคีรัฐในทศวรรษที่ผ่านมา	12
1.4 เงินงบประมาณสาธารณสุขจำแนกตามกรม	13
1.5 เงินงบประมาณกระทรวงสาธารณสุขช่วง 2511-2532	14
1.6 การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามระดับบริการ	15
1.7 การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามลักษณะงาน	16
1.8 การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามลักษณะพื้นที่	17
1.9 การใช้จ่ายเงินของกระทรวงสาธารณสุขตามประเภทรายจ่าย	18
3.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร	45
4.1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยตัวกำหนดการจัดสรรงบประมาณเมื่อตัวแปรตาม คืองบลงทุนและงบดำเนินงาน	48
4.2 เปรียบเทียบค่าความหืดหยุนของตัวแปรแต่ละตัวที่มีระดับนัยสำคัญ	52
4.3 การเปลี่ยนแปลงงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง เมื่อตัวแปรอิสระบางตัวเปลี่ยนแปลงไป	54
4.4 การเปลี่ยนแปลงงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง เมื่อตัวแปรอิสระบางตัวเปลี่ยนแปลงไป	55